

Rapport från IFLA-konferensen i Berlin 1-9 aug. 2003

Med stöd från Svensk biblioteksforening och Bibliotekarieförbundet blev det möjligt för mig att delta i mitt livs första IFLA-konferens som i år gick under benämningen "World Library and Information Congress".

Årets tema var "Access Point Library: Media – Information – Culture" med fokusering på framtidens bibliotek.

Extra spännande var det för mig att konferensen ägde rum i Berlin eftersom jag en gång i tiden skrev mitt examensarbete vid Högskolan i Borås om folkbibliotek i Tyskland.

För en förstagångsbesökare kan en IFLA-konferens vara svår att få grepp om. En god idé var därför att plocka ut så mycket information som möjligt från nätet redan före ankomsten till Berlin. Väl där erbjöds alla förstagångsbesökare en presentation och genomgång av IFLA:s organisation och arbete. Den sittningen gav mycket värdefull information och därefter var det inte så svårt att göra upp ett eget program.

Det kom för min del mest att handla om skolbibliotek, barn- och ungdomsbibliotek, biblioteksbesök och några större övergripande föreläsningar. Därtill alla givande och i hög grad inspirerande möten och samtal med kolleger från hela världen. Vilken känsla!

Skolbibliotek och barn- och ungdomsbibliotek

När det gäller skolbibliotek finns ett stort mått av consensus inom kåren kring vad som utgör ett välfungerande och i undervisningen välintegrerat bibliotek. Samarbetet lärare-bibliotekarie-elever lyftes fram från olika håll i världen. Innehållet i utbildningen likaså. Därmed inte sagt att det fungerar tillfredställande överallt. Från Tyskland redogjorde man för hur svårt det är att vara utan en bibliotekslag och att delstaterna har så stor självständighet, i princip full autonomi inom detta område. Det får till följd att det ser helt olika ut i de olika delstaterna. Exempel gavs från Wetzlar i Hessen där man kommit långt med både folkbibliotek för barn- och ungdomar och skolbibliotek. Från flera engelskspråkiga länder redogjorde man för hur man ser på skolbibliotekarie resp. lärarbibliotekarie. En diskussion som är välkänd i Sverige. Den enes behov av pedagogisk utbildning och den andres behov av utbildning i informationskompetens.

Susanne Krüger (Fachhochschule Stuttgart-Hochschule der Medien) redogjorde för en OECD-undersökning beträffande läskunnighet och läsförståelse som gjorts i en rad europeiska länder och som i Tyskland kommit att kallas för PISA-chocken. I den mätningen rankades nämligen tyska barn först på tjuogoandra plats. Främst kom Finland. De andra nordiska länderna klarade sig också bra. Vad var det som fattades i Tyskland? En storsatsning måste göras på såväl folkbibliotek som skolbibliotek från förskolenivå och uppåt. Pengar saknades givetvis och stora diskussioner kom till stånd. "Der Spiegel" hade på första sidan "Sind die deutschen Schüler doof?". En mycket intressant föredragning som klargjorde det stora problemet med att inte ha någon lagstiftning och ingen "standard" alls vad gäller bibliotek för dessa grupper.

En helt annan aspekt av skolbibliotek och barn- och ungdomsbibliotek lyftes fram av Anne Clyde (Faculty of Social Science, the University of Iceland, Reykjavik).

Hon hade ägnat sig åt att studera vilka vuxna förebilder som serveras barn och ungdomar i skönlitteraturen. Inte så förvånande fann hon att homosexuella personer sällan eller aldrig fanns med och om de fanns med så var de aldrig huvudperson. Några alternativ till den gängse kärnfamiljen var det också svårt att finna. Om man betänker hur samhällen världen över ser ut och fungerar är ju dessa iakttagelser skrämmande. Barn och ungdomar som kanske lever

under svåra förhållanden och som försöker hitta alternativ och förebilder har inte så stor chans att göra det i den skönlitteratur som skrivs för dessa åldrar.

Hon betonade att det gäller att vara uppmärksam på de kulturella olikheter som barn växer upp med. Det som gäller i en kultur gäller inte i en annan. Den kunskap och de perspektiv som barn erbjuds hemma är inte tillräckliga för att klara sig i livet. Skola, skolbibliotek och andra öppna bibliotek betyder öppnade dörrar.

Att behovet av välutrustade bibliotek är stort är i sig inget nytt men när man möter kolleger från så många olika håll framgår det än tydligare hur mycket som återstår att göra. Många växer upp i extremt mångkulturella områden där mångfalden av media på biblioteket kan vara just det man behöver för att ta steget ut och bekanta sig med något annat än det egna.

Philipp Schaeffer Biblioteket

En bra idé som jag lade märke till vid besöket på Philipp Schaeffer Biblioteket (folkbibliotek i centrala Berlin) var att man så medvetet satsat på videofilm, CD, musikkassetter och kurspaket av olika slag. Man kunde inte bara låna videofilmerna, man kunde också se dem på plats. Inte mindre än sex tv-apparater med hörlurar fanns utplacerade med sköna fåtöljer eller soffor. För alla barn och ungdomar med trånga och kanske stökiga bostäder var detta en fantastisk möjlighet att se en hel del spelfilm som annars bara finns att hyra. Denna film- och musikavdelning var den som ständigt toppade utlåningsstatistiken.

Phillip Schaeffer var en förgrundsgestalt för grundandet av biblioteket som ligger inrymt i en gammal fabrikslokal. Med våra svenska mått mätt inte alls en idealisk bibliotekslokal. Hela barn- och ungdomsavdelningen låg i källarplanet utan fönster. De andra våningsplanen avslöjade också på ett tydligt sätt att annan verksamhet hade bedrivits där. Intressant var att Phillip Schaeffer som själv var bibliotekarie hade kämpat så för att få till stånd ett stadsdelsbibliotek i lokalerna. Han var förutom bibliotekarie och orientalist också motståndsmann under kriget. Han blev fängslad vid två tillfällen och efter det andra återkom han aldrig. Idag är man stolt både på biblioteket och i stadsdelen att biblioteket har fått behålla hans namn. Det var inte självklart.

I övrigt fann jag det klokt att bibliotekslokalerna också användes för kursverksamhet. Datakurser av olika slag och svårighetsgrad, särskilda datakurser för kvinnor, kurser för arbetslösa om hur man söker arbete och betar sig på en anställningsintervju, kurs i stil (ett ord som nästan fallit bort i svenska språket) som handlade om så handfasta saker som bra klädval, make-up och enkla etikettregler. Fortfarande kan man vilja lära sig saker som varken hem eller skola tar hand om.

Workshops

En hel dag ägnades åt workshops inom skolbiblioteksområdet. Dels handlade det om utbildning och dels om verksamhet. Av detta fick jag inte någon större behållning. Salen vi satt i på Humboldtuniversitetet var överfylld och saknade luftkonditionering. Flera personer redovisade sina utvecklingsprojekt på franska och spanska med en engelsk text i liten stil på duken. Vi som satt längre bak i salen kunde inte läsa en rad. Då blev det inte heller några frågor ställda och ingen intressant diskussion.

Behållningen var däremot stor från några andra nedslag i konferensutbudet. På folkbibliotekssidan är en ständig utveckling på gång. Mycket spännande var det att lyssna till Layla Abdelhadys presentation av "Biblioteca Alexandrina". Detta nya vackra bibliotek ritat av en norsk arkitekt visades med väl tagna foton. Man fick en god uppfattning av såväl exteriör som interiör. Biblioteket rymmer ett stort folk- och forskningsbibliotek, ett tonårsbibliotek och ett barnbibliotek. Ett stort programutbud svarar för kurser av allehanda slag. Här handlar det i högsta grad om utbildning och bildning på alla nivåer.

Information i ett större perspektiv

I övrigt fann jag det mycket stimulerande att lyssna på de stora övergripande föreläsningarna som rymdes under rubriken "Free Access to Information and Freedom of Expression" (FAIFE) och "Africa – Libraries and cultural values in the changing information world". Det ger perspektiv inte bara ut mot andra världsdelar och kontinenter utan också på den mångkulturella värld som man har på hemmaplan.

Flest minnen från denna första IFLA-konferens kommer jag att ha från alla möten med kolleger från olika delar av världen. Tyska kolleger som jag tog tillfället att diskutera med på tyska och där det inte uppstod några missförstånd. Kolleger från Japan, Australien, Argentina mfl som alla talade sin variant av engelska och där säkert ett och annat missförstods.

På sikt kommer jag att engagera mig i IFLA:s skolbibliotekssektion och i Division VIII:s arbete. Det är jag helt förvissad om.

Tack för den möjlighet som erbjöds mig och det stöd som deltagandet i denna IFLA-konferens givit mig i mitt biblioteksarbete inom Gymnasieförbundet Landskrona-Kävlinge-Svalöv där vi har många elever som inte är födda i Sverige eller som är födda i Sverige av föräldrar som kommit vida ifrån.

Landskrona 2003-08-13

Camilla Lundberg

Bibliotekschef